

Crònica de 50 ral·lis d'esquí de muntanya

*XXXVIIIè ral·li, al cim
del Montcalm (1996).*

Fet el primer ral-li, les edicions posteriors van consolidant aquest tipus de prova amb petites variacions en el reglament, com el descens cronometrat dels equips encordats amb el criteri que l'esquiador ha de dominar amb la major perfecció possible la tècnica de l'esquí, obtenint una major seguretat i una millor compenetració entre els membres de l'equip.

Els set primers ral-lis De 1959 a 1965

Els tres ral-lis posteriors van tenir lloc a Núria – Ull-deter; Andorra amb els pics del Cubil, Pessons i Montmelús, i els voltants de la vall de Núria.

En el cinquè ral-li, com que el final d'etapa era el refugi Josep M. Blanc, de poca capacitat, era obligatori que els participants disposessin de recursos propis, tant d'alimentació com d'abric.

L'any 1964, el sisè ral-li va ser al massís de la Maladeta. Hi van participar tres equips francesos. El ral-li es va internacionalitzar i s'hi van inscriure vint-i-sis equips. En el descens cronometrat de coll d'Alba a la Renclusa, el millor temps va ser de nou minuts.

Un equip femení
arribant a la Maladeta.

El mal temps va espatllar un xic el setè. Per salvar el primer dia, es va organitzar un descens cronometrat del refugi vell al nou. Per sort, el bon temps posterior va permetre dur a terme les dues etapes programades. El guanyador va ser un equip de l'Atalaia de Vilanova i la Geltrú, els components del qual van fer constar amb alegria que la seva participació en els ral-lis els havia permès aprendre la tècnica de l'esquí de muntanya fins a guanyar aquesta prova. Això ens confirmava que una de les finalitats dels ral-lis es veia acomplerta.

VIIIè ral-li 1966

Cerler

L'any 1966, el vuitè ral-li va escollir la regió, poc coneguda en aquell temps, del massís de Castanesa. S'hi van apuntar vint-i-dos equips, que van ser transportats de Benasc a Cerler amb uns camions que havien portat carbó, cosa que els va deixar a tots emmascarats, tal com recorda en Xavier Gregori.

En Miquel Albert, director i control, ens diu:

Novament quedem sols i en el silenci recuperat em va semblar sentir com un dring al cor. Res no hi podem fer, si som així. Veure que encara és viu l'esquí de muntanya i que l'afany de conèixer noves terres i neus verges és capaç de moure vint-i-dos equips de tres esquiadors em produeix una íntima satisfacció. Aquesta és la nostra millor recompensa, la que justifica els esforços i sacrificis que hem fet fins a arribar a aquest vuitè ral-li i la que justificarà, n'estem segurs, els que es facin en el futur.

En Miquel Albert ja no és entre nosaltres, però segur que des del més enllà somriu satisfet.

La introducció d'un tram cronometrat va acabar consolidant-se i formant part del reglament.

Del IXè al XIIè ral-li De 1967 a 1970

Sant Maurici-Amitges / Andorra

L'any 1967, el ral-li novè, es produeix una primera desqualificació d'equips, en l'etapa del segon dia, en el descens del port de Sant Maurici a l'estany major de Cabanes, per error de la interpretació del traçat assenyalat al mapa. Això produí algunes discussions, però al final va ser acceptat el criteri de l'organització.

El 1968, a Andorra, ens va acompanyar el bon temps, però l'abundància de neu va complicar el traçat dels itineraris. L'esforç d'obrir traça es pagà amb set equips retirats.

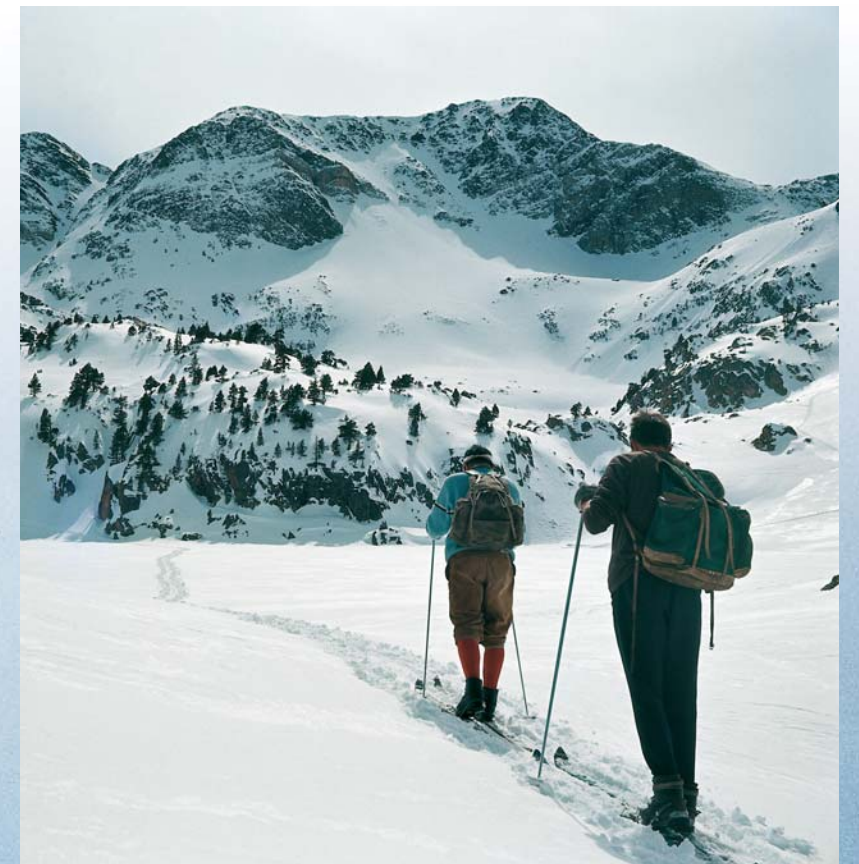
Vall de Boí / Aneto-Maladeta

Arribem al 1970, en què el ral-li es va tornar a traslladar a la Maladeta. Constatem la presència de tres equips de Castella, quatre d'italians, un de francès i dotze de catalans. Potser amb un excés d'eufòria el vàrem titular Primer Internacional dels Pirineus. Els francesos i especialment els italians van ser, durant uns anys, presents en els nostres ral-lis. Posteriorment, per diverses causes, potser per l'excés de proves o per la falta de propaganda, la participació d'equips estrangers pràcticament ha desaparegut.

El mal temps va ser un acompanyant constant dels corredors. El pas del coll de Paderna no podia ser més desolador, a la cortina de neu que queia sense interrupció s'hi unia una boira espessa que va fer que els equips estrangers reclamessin "le soleil de l'Espagne". Seguint indicacions de la FEM, per fer més competitiu el ral-li, es marcà un descens cronometrat des del coll a la Renclusa. L'endemà, el mal temps frustrà la pujada a l'Aneto i, des del Portilló,

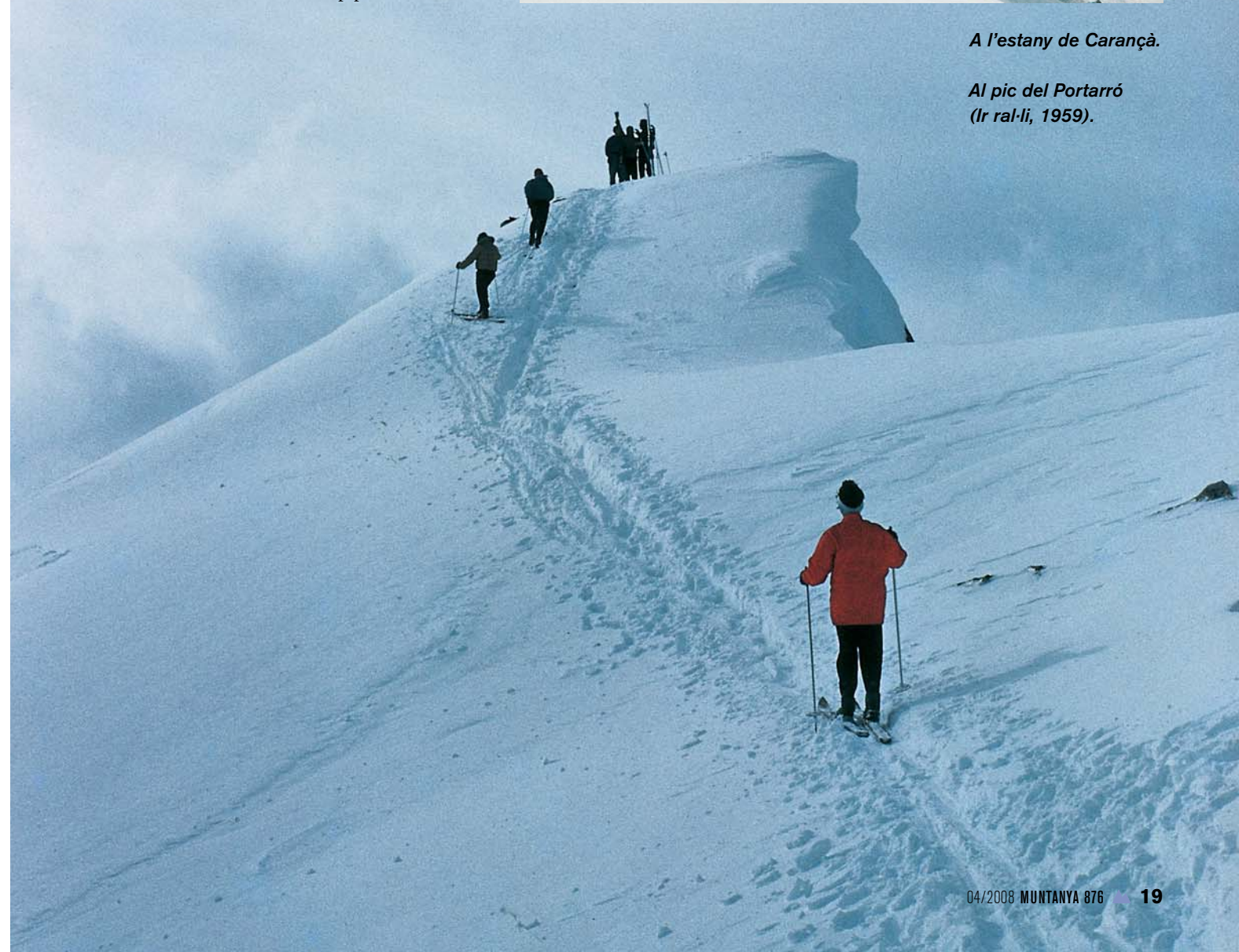
amb boira i neu, es va baixar als Aigualluts i d'allí a la Renclusa, on, ja a mig matí, havien arribat tots els equips. Per acabar d'omplir el dia i superar el tedi d'una llarga espera es va organitzar, fora de competició, un eslàlom gegant amb el pompós nom de Gran Premi de la Renclusa, en el qual els components de cada equip havien de baixar encordats. No cal dir que, amb la perspectiva dels premis promesos per l'organització, els equips es van llançar costa avall amb totes les forces i les conseqüents —i espectaculars— caigudes. El tercer dia continuava el mal temps i es va haver d'anul·lar la pujada a la Maladeta occidental, retornant els equips, pel coll de Paderna, al pla d'Estanys.

Si el mal temps va ser continuat, també ho van ser el bon humor i la companyonia dels equips i, com diu en Roger Tarragó, redactor de la ressenya publicada a *Muntanya*, la vetllada del diumenge a la Renclusa, acompanyada per les cançons dels italians que, si bé no tenien el sentit i la profunditat de les nostres cançons catalanes tan ben dirigides per l'amic Ramon Pujol, van trencar d'una vegada el deix de mal humor pel mal temps i van fer esglaiar més d'un cop les nostres esquiadores. De l'humor dels italians, que eren gent de reconeguda qualitat humana, recordem que, una d'aquestes nits en què el torb bufava furios portes enfora, a l'hora d'anar a fer el pipí abans d'anar a

A l'estany de Carançà.

Al pic del Portarró
(Irl ral-li, 1959).

XAVIER GREGORI

Sota la Serrera, equips (el XVè ral·li, 1973).

dormir als sanitaris situats en una barraqueta enfront del refugi, un dels italians exclamà molt seriosament: «la prova del pisciare è facultativa, ma non *puntua*.»

XIIIè ral·li 1971

Maladeta-Aneto-Molières

L'any següent es va tornar a la Maladeta i el temps va ser força millor, en especial el segon dia, en què es va anar al Molières amb un temps magnífic que va fer exclamar als italians: «i Pirinei con sole sono bellissimi.»

En el recorregut del primer dia hi va haver un accident, afortunadament sense conseqüències greus. Un fort cop de vent, al coll del Mig, va fer caure un component d'un equip madrileny cap a la banda de Corones. Els companys el van poder treure ràpidament i quan hi van arribar els controls de l'Aneto i dos equips que generosament s'hi van oferir —a costa de quedar desqualificats—, tot havia passat. L'accidentat va poder baixar esquiant a la Renclusa i va seguir l'itinerari dels dos dies següents. L'equip madrileny i els que s'havien ofert a ajudar-los van ser premiats amb la copa a l'esportivitat.

En Josep Abril, que corria amb en Xavier Gregori i en Jordi Roca, ens explica que

Situats a dalt de l'Aneto, una espessa boira impedia baixar, no es veia res. Al cap d'una estona la boira va baixar uns 200 m de desnivell i vam començar la baixada. Nosaltres tres coneixiem el descens i vam obrir traça. Darrere nostre hi havia potser vint equips (unes seixanta persones)

seguint les nostres traces. Però després dels 200 m tornava a haver-hi boira. Recordo que vaig agafar la brúixola i vam tornar a iniciar el descens, comprovant la direcció cada tres o quatre viratges, amb tothom darrere. Hi havia equips de casa, de la península, italians, francesos... finalment la boira va escampar i un bon descens fins a Aigualluts, i després fins a la Renclusa, va ser el premi del dia.

El mal temps, que va tornar l'últim dia, va acompanyar els equips de retorn al pla d'Estanys pel coll de Paderna.

Del XIVè al XVIIIè ral·li De 1972 a 1976

Sant Maurici-Amitges / Andorra / Besiberri / Vall d'Àssua

El ral·li del 1972 a Sant Maurici i Amitges, amb molta neu, va tenir dinou equips: cinc d'italians, un de Granada, dos de Madrid i onze de catalans. El qui volia optar a la medalla d'or havia de dormir en tenda o iglú. Els equips estrangers van notar la gran diferència entre la Renclusa i el vell refugi d'Amitges, sense cap comoditat. El del 1973, a Andorra, amb ascensions a la Serrera, l'Estanyó i Siguer, va ser el ral·li del bon temps, sense cap problema. El 1974 es va fer a la regió de l'estany Negre amb itineraris bastant durs. El bon temps el va acompanyar tots els dies. El director del ral·li, en Miquel Albert, comenta l'evolució dels materials i la millor tècnica dels equips. El XVIIè ral·li va tenir lloc a la vall d'Àssua amb durada d'un sol dia i ascensions al Montsent i a les Picardes.

El ral·li del Centenari del CEC a la Maladeta

En acostar-se el 1976, centenari de la fundació del Centre Excursionista de Catalunya, es va voler donar un relleu especial al nostre ral·li. Ens feia il·lusió que fos un ral·li on oficialment el CAF i el CAI hi fossin presents. Amb la missió d'invitar-los al ral·li del 1976, ens vam desplaçar a les Dolomites de Brenta, on es corria el ral·li CAI-CAF i en el qual hi participaven alguns equips de casa. El dia de la clausura vam formular la invitació en nom del Centre i vam exposar com ens plauria que el proper ral·li pogués dir-se ral·li CAF-CAI-CEC. La proposta va ser molt ben acceptada i, amb el cor content, els que havíem anat a Madonna del Campiglio vam tornar a casa disposats a treballar des d'aquell moment perquè el ral·li fos un èxit.

I així va ser. S'hi van inscriure seixanta-dos equips, xifra mai assolida en anteriors ral·lis CAI-CAF. Hi van participar equips francesos, italians, de Mònaco, catalans i de l'Estat espanyol.

Els equips que optaven a la medalla d'or estaven obligats a dormir en tenda i una escampadissa de tendes omplí els voltants de la Renclusa.

El primer dia l'itinerari anava de la boca sud del túnel de Viella a la Renclusa, passant pel Molières i amb l'opció de fer el pic dels Aigualluts. El temps no era gaire segur. El segon dia era el recorregut més llarg i espectacular: volta al massís de la Maladeta, pel coll d'Alba, llac de Cregüenya, coll de Corones, Aneto, Aigualluts, la Renclusa. Va començar el dia amb molt bon temps i es va espatllar a última hora. Un membre d'un dels equips castellans va patir un accident i va ser enguixat pel Dr. Figueras, com també un altre esquiador que no formava part del ral·li. Era la primera vegada que el Dr. Figueras, enguixava a plena muntanya, dins d'una tenda. Els dos ferits van ser evacuats l'endemà. L'últim dia el temps tampoc no ens va acompanyar del tot, però un cop fet el descens amb baiard fins a la Pleta va semblar que el temps millorava i, passant pel port de la Picada, el ral·li acabava a l'Artiga de Lin, on uns jeeps recollien els equips per portar-los al xalet de Salarú. Allí va tenir lloc el dinar i el repartiment de trofeus per part del president del Centre, Agustí Bou, acompanyat pel vicepresident del CAF, Jean Garnier, el representant del CAI, S. Bigarella, els alcaldes de Viella i de Salarú i representants de les federacions esportives.

El ral·li va ser un èxit gràcies als esforços de tots els organitzadors i, en especial, als voluntaris —que cada dia marcaven el recorregut—, i als controls, que, aguantant les nevades i el fort vent, complien el seu paper. En Jaume Ferret i en Jordi Solà ens expliquen els seus controls al cim del Molières i al port de la Picada, on cinc persones, tres de les quals eren molt llargarudes, van haver de dormir en dues petites tendes, aguantant el fort vendaval i la nevada.

Cal citar també el grup de socors de la Federació Catalana de Muntanya, que amb els radiotelèfons va tenir controlada la prova en tot moment, i la Companyia Alpina de la Creu Roja, amb el Dr. Josep M. Figueras. A part, cal esmentar el guarda encarregat

de la Renclusa, l'amic Antonio Garié i el seu equip, que van ser un dels factors de l'èxit de la prova.

Italians al refugi del Besiberri (XVIè ral·li, 1974).

Del XIXè al XXIè ral·lis De 1977 a 1979

Cabdella / Perdiguero

En el ral·li del 1977 un primer dia de mal temps amb vent i boira va obligar el control sota el Saburó a quedar-se a dormir a la tenda. El bon temps del segon dia va permetre fer l'última etapa en condicions. El XXè ral·li, a la vall d'Estós, va començar amb una forta nevada el primer dia, però a la sego-

A dalt, control pujant al pic de Subenuix (IXè ral·li, 1967).

Sobre el llac de Pouchergues, (XXè ral·li, 1978).

na etapa, pels ports de Clarabide, llac de Pouchergues i tornada a la vall d'Estós pel port de Gias, el temps va ser excel·lent, tot i que molt fred. Hi va haver un accident a la gelera d'Aneto i l'equip d'en Xavier Gregori es dirigí a la Renclusa per portar auxili, com també personal de la Creu Roja en resposta al requeriment de la Guàrdia Civil demanant ajuda. El civisme esportiu dels muntanyencs es va tornar a posar de manifest.

Saburedo-Colomers

Al ral·li del 1979, entre Amitges i Colomers, en el qual corrien trenta equips, una allau despresada sota el port de Ratera va sorprendre els companys que pujaven a fer el control de pas al port. En Josep Sala Serra, un dels controls, ho explica així:

Com en altres ocasions, un grup de persones del Centre anem a fer de controls al ral·li. Sortim el divendres a la tarda d'Espot en direcció a Sant Maurici i el refugi d'Amitges. Hi ha molta neu, molta. El panorama és mag-

nífic i no fa gaire fred. Cap al tard arribem al refugi amb un cel mig ennuvolat, sota la vigilància atenta dels Encantats, que ens observen amb infinita tranquil·litat. En arribar al refugi ens trobem la porta completament tapada per la neu. L'hem de destapar fent-hi un forat. Finalment, dins del refugi, retrobem la sensació de protecció i d'escalf de tantes altres vegades.

L'endemà cal ser als punts de pas abans no arribin els participants. Fa bon temps i encara és fosc quan comencem a caminar. Ens dirigim cap al port de Sant Maurici i, a mida que anem avançant, el sol ens ve a trobar. Hi ha molta neu i a la pujada final al port el pendent ens obliga a treure'ns els esquís. Ens enfonsem a la neu fins als genolls. Per sort la rampa final no és gaire llarga. Un cop al port de Sant Maurici, enfilem cap al Bassiero. Ara són el Monestero i el Fonguero, els que ens observen.

Al cap d'una estona de ser al cim comencem a veure els primers equips, el d'en Pep Casanelles; el de la Núria, la Pilar i la Marta, i tota la resta. Arriben traient el fetge per la boca, fan un mos ràpid, es treuen les pells i comencen el descens. Hi ha una neu immillorable i fa fresca.

Cap a les quatre del matí una veu fluixa em desperta, és en Pep Casanelles, que li diu a en Pere Aymerich que està nevant. Valoren si caldrà suspendre l'etapa. Finalment decideixen que no. Al cap de poca estona en Pere ens desperta, esmorzem una mica, ens calcem els esquís i sortim en direcció al port de Ratera. Fa mal temps i neva una mica, hi ha molta neu nova. Just a sota del port de Ratera el pendent es va fent més pronunciat, ens traiem els esquís i continuem a peu. La traça és molt fonda. En Pere Aymerich obre traça i cada vegada s'enfonsa més; avançar és cansat. Quan ja som gairebé a dalt sentim un soroll sord, sinistre, la capa de neu nova cedeix i es despenja una allau d'enormes dimensions que en pocs segons se'ns empassa a tots. Tot és tan ràpid que ni tan sols tenim temps de tenir por; senzillament, una força desconeguda ens xucla cap endins de la massa de neu en moviment. Es fa fosc, fosc del tot. Sortosament, cap de nosaltres queda completament soterrat, tret d'en Ricard Gay. Segons, minuts, molta angoixa, en Ricard no apareix. Ens posem frenèticament a buscar-lo. Amb la pala, els esquís, els pals, anem sondejant la neu apilada. No triguem gaire estona a trobar-lo, però el temps se'ns fa etern, sembla que la busca dels minuts avanci al ritme de la de les hores. Quan el veiem, està de cap per avall, té els ulls en blanc i la boca entreoberta, el seu cos és inert. De seguida el traiem del forat, l'estirem cap per amunt amb el cap a la part de baix del pendent. Està morat. Fa patir. Cap dels que som allí té gaires nocions del que cal fer en aquests casos, però s'imposa el sentit comú. Massatges forts al pit i el boca a boca. Amb les mans a títol d'embut bufem amb totes les forces, intentem fer-li entrar aire als pulmons i inflar-los-hi. Quan em toca a mi, tinc una sensació ben estranya, el nostre company no respira, si no reacciona aviat cal pensar el pitjor. Tot i la tensió del moment, tinc la sensació d'estar inflant un globus, costa fer entrar l'aire, però quan entra noto que els pulmons s'inflen de la mateixa manera que ho fa un globus. Segurament molt més aviat del que ens sembla a nosaltres, en Ricard es comença a bellugar de forma espasmòdica, comença a tossir fent uns esgarips angoixants. Em sem-

Al collet sota el Mariola, vall de Cardós (XXIIIè ral·li, 1981).

bla que mai més una angoixa tan intensa ha estat seguida d'una alegria tan emocionant. En Ricard torna al món dels vius. Abandonem en Ricard i la seva tos i ens dediquem a acabar de destapar en Brasó, la caiguda l'ha capgirat i s'ha trencat la clavícula. Li fa mal, molt de mal, es queixa. Però hi som tots.

Avis per radio de l'accident. Arriba l'equip mèdic de l'organització i al cap de no gaire estona l'helicòpter de la Gendarmerie evacua en Brasó. La resta baixarem per la vall de Saburedo cap a la Vall d'Aran.

Aquesta vegada la muntanya ens ha avisat, però ens ha respectat. Al Pere Aymerich el va tractar amb molta més severitat, amb irreparable severitat. Una allau se'l va endur per sempre als pendants del Manaslu, a l'Hi-màlaia, juntament amb l'Enric Font.

Del XXIIè al XXVIè ral·li De 1980 a 1984

Montardo

Torna el mal temps, el 1980. Es canvia l'itinerari del primer dia fent-lo anar de Caldes al port de Güelli-cresta i amb descens en baiard fins al Ventosa. Aquest canvi d'itinerari va atrapar el control del coll de l'estany de Mar i el va tenir 36 hores bloquejat dintre la tenda. En Josep Abril ho explica així:

Accident al port de Ratera l'any 1979 (XXIIè ral·li).

Vam pujar per Conangles a dormir en un coll estratègic per al recorregut del primer dia, però a la tarda, després de muntar la lleugera tenda, va començar a nevar fortament. Va continuar tota la nit. L'endemà no va parar en tot el dia. Era impossible sortir perquè no es veia res a deu metres. El walkie-talkie no arribava enlloc. Tota la segona nit també va continuar nevant. De tant en tant havíem de sortir a treure la neu del sostre de la tenda perquè no s'ensorrés. L'endemà al matí, però, la nevada va parar i va quedar el cel completament ras amb un dia brillant. No podíem tornar enrere perquè baixar per Conangles amb la quantitat impressionant de neu que havia caigut era un suïcidi. Vam decidir, amb en Xavier Gregori, anar a l'estany Negre de Boí, on hi havia l'organització del ral·li. Vam travessar l'estany de Mar i, buscant l'itinerari més suau per tal d'evitar les allaus, al migdia arribàvem al refugi. Tothom es va alegrar molt de veure'ns, ja que havien enviat un helicòpter a buscar-nos i no ens havia vist, per la qual cosa estaven molt preocupats, després de quaranta hores sense notícies.

La segona jornada amb bon temps va permetre d'anar del Ventosa a Cavallers, passant pel barranc de Comalesbienes.

Vall de Cardós / Marcadau

La Ribera de Cardós ens va portar el bon temps i els dos dies van permetre que els 23 equips participants fruïssin del paisatge. El 1982, però, tornà el vent i la neu, i els 15 equips van passar mals moments en l'última jornada, de tornada del refugi Wallon a Marcadau, fins a Panticosa, per l'alt perill d'allaus. Afortunadament no hi va haver cap contratemps.

Montardo-Colomers

El següent any, a cavall del Pallars i l'Aran, al XXVè ral·li hi va haver un accident de l'equip militar, baixant del pic Llucià, amb una luxació d'un dels membres de l'equip que va ser eficaçment solucionada per la cura dels equips de socors i escombria. La segona etapa, altra volta amb mal temps, va retornar els 45 equips a la Vall d'Aran per la ribera d'Aigoamòg. L'Ernest Gutiérrez ens explica una anècdota d'aquest ral·li:

En Carles Pujol, en Lluís Serraima i jo mateix vàrem voler competir en el ral·li, cosa que era una novetat per a nosaltres. Aquella edició comportava pujar al Montardo per la canal oest, si es volia la categoria d'argent o d'or, i anar a dormir al Ventosa i Calvell. Nosaltres hi anàvem per l'argent i vàrem pujar per la canal. Anàvem més lents que la resta de corredors. En el tram final ja no hi havia les cordes fixes que s'havien posat per facilitar l'accés, per això vàrem haver d'usar grampons i piolet per superar el glaç. Aquí vàrem perdre la categoria d'argent, així que vàrem acabar la cursa amb el bronze. A l'hora de fer el repartiment de medalles al xalet de Salardú, en Carles Pujol, com a cap de l'equip, va dir unes paraules i va prometre, en nom dels tres, una medalla d'or autèntica per als propers ral·lis amb les tres condicions següents: 1, quedar en una categoria superior a la nostra; 2, sumar més anys que els nostres (155) i 3, tenir més fills que nosaltres tres (20 en total). Com podeu suposar els riures i els xiulets varen ser abundants.

Vall d'Estós

El XXVIè ral·li va recórrer les valls d'Estós. Entrant a la vall pel coll del Perdiguero i fent acampada a la pleta de Turmo. Els equips havien de portar la tenda. El segon dia van pujar al Posets, Vaticiells i coll i llac de Montidiego. La tercera jornada, amb mal temps, es puja al petit Perdiguero i es fa la baixada cronometrada dels equips encordats. Tan sols hi van participar vuit equips. El primer classificat va rebre un trofeu de la FEM.

Acabat aquest ral·li, en Xavi González ens fa les següents consideracions:

Els 80 van ser una època de molt de moviment en l'àmbit alpinístic, uns anys de molta inquietud en què es volia arribar més lluny, més ràpid i més amunt. Els materials de muntanya cada cop són més lleugers. Gràcies a la pressió dels alpinistes, els fabricants s'espavilen a fer botes, esquís i grampons més lleugers i més fàcils de manejar, més fàcils de posar i treure i fiables al màxim.

Tot aquest neguit, òbviament, repercuteix en la dinàmica del ral·li, que vol ser un referent de les inquietuds dels alpinistes desitjosos de fer un itinerari interessant i al més innovador possible amb esquís de muntanya, donant a conèixer vies poc transitades per carenes, canals i cims. Això sense oblidar-se de proposar, a la vegada, una o dues opcions d'itineraris menys complicats.

El XXVIIè i XXVIIIè ral·li Copa Catalana d'Esquí de Muntanya 1985-1986

Campament de controls a la vall de Montidiego. Ral·li XXVI, 1984.

Gerber-Amitges. Cabanes / Pallassos-Mariolo

L'any 1985 es posa en marxa la Copa Catalana d'Esquí de Muntanya.

S'estableixen tres categories:

- **Bronze:** itinerari curt i fàcil. Un cim.
- **Argent:** itinerari més llarg i compromès. Dos cims.
- **Or:** llarg i alpí. Tres cims.

Fins a aquest any el repte consistia a trobar, amb l'ajut de mapa, brúixola i altímetre, tots els cims i punts de pas que demanaven els organitzadors i els llocs dels controls de pas fins a completar l'itinerari previst. En passar a formar part de la Copa Catalana, les condicions canvien. Els itineraris estan marcats amb banderoles; el temps, compta; el mapa és obligatori, però només com a mesura de seguretat en cas de mal temps o imprevistos; la velocitat és molt important i, per tant, cal:

- dur un material lleuger (esquís, fixacions, botes, pals, grampons);
- pells més lleugeres, lliscants i adherents;
- un entrenament adequat;

Del XXIXè al XXXIè ral-li
De 1987 a 1989

**Conangles-riu Malo-Besiberri /
Marcadau / Vall d'Acs**

Amb temps irregular es corre el XXIXè ral-li amb vint equips que fan els cims del Baciver i Mall Blanc. El ral-li XXXè, que va tenir lloc l'abril del 1988, té una novetat: l'organització va ser cedida al CAF de Tarba, accedint a una demanda dels francesos que sentien el ral-li una mica seu i hi volien col·laborar. Va tenir lloc a la regió de Marcadau, amb base al refugi Wallon. El primer dia es dona la sortida al xalet del Clot (Pont d'Espagne) per fer els cims de la Cardinquère, Soum de Bassie i el pic de Bernatbarrau, amb descens cronometrat al llac Nere i arribada al refugi Wallon. En la segona jornada es van fer la Pène d'Aragon i el coll de la Fache amb descens cronometrat fins al Wallon. Hi van participar 24 equips.

L'any següent, el 1989, al ral-li XXXIè es repeteix l'experiència i l'organització recau en els francesos d'Acs-dels-Tèrmes. Un temps incert va acompanyar els 21 equips pel Puymorens, Vessines, vall d'Orlu i pic de la Mina.

Del XXXIIè al XXXVIè ral-li
De 1990 a 1994

**Amitges / Valls de Ruda, Ratera
i Aiguamòg / Montardo-punta Alta /
Vall d'Aran / la Colomina**

El ral-li XXXIIè, de l'any 1990, se suspèn per primera vegada per manca de neu. El XXXIIIè recorre la vall de Ruda, per anar al refugi d'Amitges, i, el segon dia, pujar a Crabes i tuc de Colomèrs, per tornar a l'Aran per la ribera de l'Aigoamòg. Un dels controls, l'Albert Mans, ens explica la següent anècdota: un control d'arribada del segon dia puja a Colomèrs per verificar on arriba la neu. Com que és molt amunt i es fa tard, es queda a dormir al refugi de Colomèrs. L'endemà baixa cap a l'arribada. Mentre espera la resta del control que ve de Salardú, baixen els primers corredors. Com que no té la documentació del ral-li ni cap estri per escriure, es veu amb la necessitat de marcar el temps amb el dit a la neu. En arribar la resta de controls van passar els temps al paper.

El XXXIVè (1992) es fa base al Ventosa i Calvell i es puja al Montardo i punta Alta. I el XXXVè, des del refugi de la Restanca amb bon temps i molta i bona neu acabada de caure, es va al Tumeneia nord el primer dia, i el segon, a l'estany de Mar, tuc de la canal de Rius, estany de Rius i pic Sarraèra.

L'Ernest Gutí ens fa una reflexió sobre el seu control:

Després de dormir sobre el llac de Rius, totalment glaçat, en Josep M. Sala i jo, que fèiem de control, vàrem pujar al tuc de Sarraèra. Havia nevat dos dies abans i la visibilitat era extraordinària. Les Maladetes es veien a tocar i era un goig ser allà dalt podent contemplar sense presses el paisatge. Doncs bé, quan va arri-

d'espera veig pujar tres persones. Es paren a mitja pujada. No és, doncs, un equip. M'hi acosto. Són els altres controls que s'han perdut al mig de la boira. Els havia deixat a la meua esquerra i m'han sortit per la dreta. Han travessat la meua traça sense veure-la. Comentem la situació i verifiquem la posició exacta on som. Decidim baixar cap a l'estany Francis i, un cop allà, ens trobem amb un altre membre de l'organització. Ens informa que ens busquen tots els corredors i en aquest moment estan per sobre nostre. Ens hem creuat amb unes seixanta persones sense veure-les. Finalment ens reunim tots sense cap més problema després d'haver comprovat que no falta ningú. Cal dir que no hi havia walkie-talkies de suport.

El primer ral-li de dos dies, el XXVII de l'any 1985, rep dinou equips de Madrid, Saragossa, Osca, Andorra i Catalunya. Recorren la vall del Gerber, coll d'Amitges, refugi d'Amitges i vall de Cabanes. L'any següent, a la regió de Cabdella, torna el mal temps. El relat de l'Albert Mans, que feia de control, il·lustra la situació:

Els controls sortim amb un temps molt dolent, plovent. Més amunt trobem neu amb una boira intensíssima. En arribar al lloc suposadament correcte, cada control es dirigeix cap al seu cim. Parada al que sembla el cim, però una petita ullada a través de la boira deixa veure un altre petit cim al davant. Hi vaig. Després d'una bona estona

Equips sota el Mariola, vall de Cardós (XXIIIè ral-li, 1986).

■ menjar energètic.

Uns altres canvis que va comportar la incorporació a la Copa Catalana van ser la possibilitat de fer equips de dues persones i la durada de dos dies, dissabte i diumenge, en lloc de tres. Per a classificar-se per a l'or a la Copa Catalana, per primera vegada, és obligatori dormir en tenda.

L'any 1985 decidim fer només dues categories ben diferenciades:

■ **Itinerari 2.000:** aproximadament 2.000 m de desnivell cada dia amb recorreguts alpins.

■ **Itinerari 1.000:** aproximadament 1.000 m de desnivell cada dia amb recorreguts fàcils.

bar el primer equip, vàrem intentar fer-los veure l'encant del paisatge que difícilment podia repetir-se; la resposta va ser: «tu forada'm la fitxa de control que me'n vaig corrent.» Vaig decidir no tornar a fer cap altre control de ral·li. Per a mi, la muntanya no és això.

El ral·li XXXVIè (1994) puja des de l'estany Gento pels llacs Neriolo, Cubeso i Morto, passant per la collada de Carboners, al refugi de la Colomina. La segona jornada es va des del coll oest del Peguera i cims del Peguera, Saburó i Montorroyo, segons categoria escollida, i es baixa a Sellente per la canal de Pigolo.

Del XXXVIIè al XLè ral·li De 1995 a 1998

Hospital de Viella / Pica d'Estats / Gra de Fajol-pic de l'Infern / la Maladeta

Un altre cop la manca de neu obliga a canviar l'emplaçament del ral·li i el XXXVIIè (1995) projectat a Ulldeter, es va a la Vall d'Aran agafant com a base l'hospital de Viella. Es fan el tossal de Mar, tuc de la canal de Rius i tossal dels Estanyets, el primer dia, i el tuc del port de Viella, llac Redon i tuc del Sarraèra, el segon dia.

El ral·li XXXVIIIè (1996) posa en pràctica les dues categories d'itinerari llarg o curt i l'escenari és la pica d'Estats. El primer dia de l'Artiga es puja al refugi de Pinet i a la pica d'Estats i en el segon es va al Montcalm, estany d'Estats, port de Sotllo, pic de Sotllo, refugi de Pinet i l'Artiga. En Xavi Gregori i en Pere Rodés, controls de la pica i del Montcalm, munten un campament a 2.885 m per assegurar la feina.

Els elements semblen estar en contra dels ral·lis. Al XXXIXè (1997), a Ulldeter, un vendaval obliga a anul·lar l'etapa del primer dia. Per sort el temps millora i la segona etapa salva el ral·li.

El ral·li XLè torna a la Maladeta i una intensa nevada priva de dur a terme la primera jornada. Els que fan de control per a la segona etapa matinen molt i aconsegueixen pujar a la Maladeta oriental, lloc de pas dels equips. Per arribar al cim i marcar traça van haver d'usar una pala per apartar més de mig metre de neu nova. Hi van participar 31 equips de dues persones i l'equip guanyador, en Pere Oller i en Toni Masagué, del CEC, va fer un temps de dues hores i 54 minuts per recórrer l'itinerari hospital de Benasc, la Renclusa, Maladeta oriental, Paderna i hospital.

El XLIè ral·li 1999

El ral·li que va marcar un abans i un després

L'escenari del ral·li XLIè va ser al voltant del Posets, fent base a Viadós. Un primer dia de bon temps amb ascensió a l'Eriste i un segon dia amb mal temps que va obligar a fer un itinerari alternatiu en lloc de l'ascensió al Posets.

Pere Oller proposa:

Després d'aquest ral·li es decideix de canviar la filosofia de la prova. Al refugi de Viadós, amb capacitat per a 50 places, ens hi havíem aplegat prop de 90 persones, utilitzant el menjador per a la recepció, inscripcions i reunions informatives, fent tornos per als sopars, apilats a les habitacions, etc. L'organització era realment complicada. Era difícil poder estar sols i tranquils per reunir-nos, ja que estàvem apilats juntament amb tots els participants. Tot el que es debatia podia ser escoltat per tothom. Això no era gaire bo, els participants no tenien perquè assistir als debats interns de l'organització, entre altres coses perquè quan una feina com aquesta es viu tan intensament, sovint té moments de tensió i això era millor que no fos percebut pels participants. L'organitza-

ció, tot i que no hi va haver problemes importants, va ser complexa i va requerir una important perícia de tots els que en formàvem part, especialment els que atenien els participants. Van ser dues nits d'insomni, no solament per l'acumulació d'humanitat en un espai tan reduït, sinó perquè a les tres de la matinada ja estàvem en dansa amb la corresponent despertada col·lectiva. Els que van dormir millor en aquest ral·li van ser el reduït grup de controls que, amb una tenda, dormien sota el cim del Posets per ser-hi ben d'hora l'endemà al matí.

Organitzar un ral·li com el que volíem assolir significava aconseguir més diners. Això volia dir trobar patrocinadors i, per tant, ser mediàtics. Tal com s'havia fet fins aleshores era molt difícil, ja que l'entorn no afavoria l'accés als mitjans de comunicació.

El fet que el ral·li es fes cada any en un lloc diferent era molt interessant per donar a conèixer un lloc nou, però per a l'organització representava un volum de feina important, difícilment assumible si es volia fer un pas endavant. El principal problema era que es feia difícil establir complicitats amb els estaments locals fins que no havia tingut lloc el ral·li, almenys una vegada, que era quan es canviava de lloc per tornar a començar de nou.

L'organització tenia una idea clara de cap a quin model considerava que s'havia de dirigir el ral·li. Bona part dels membres havien corregut les grans curses alpines com la Patrouille des Glaciers o la Pierre Menta. Estàvem especialment enlluernats per aquesta darrera, de quatre dies de durada i 10.000 m de desnivell, amb una organització impecable i amb un gran èxit de corredors i de públic (al voltant de 2.000 persones el dia de l'ascens al Grand Mont) i retransmesa per televisió! Érem conscients que els Pirineus no són els Alps, i que difícilment es podia arribar al mateix nivell, però ens hi volíem assemblar.

Així doncs, es prenen les següents decisions:

Es mantenen els dos dies de cursa alpina amb un itinerari llarg (2.000 m de desnivell) i un de curt (1.000 m) per dia, amb trams d'esquí tècnic tant de pujada com de baixada, i també trams alpins de canal o cresta. Aquests itineraris canviarien cada any tal com s'havia fet sempre. Aquest és el principal distintiu del ral·li i és el que el fa una cursa única als Pirineus:

- Mantenir el caràcter popular de la cursa i, a la vegada, competitiu.
- Mantenir els equips de dues persones i també els de tres, tret significatiu del ral·li i que mai no s'ha eliminat.
- Trobar un lloc on hi hagi prou allotjament per a més de cent corredors, acompanyants i organització.
- Tenir la complicitat d'una estació d'esquí per a les situacions de mal temps, com també pel suport logístic i per facilitar l'accés dels mitjans de comunicació.
- Que l'allotjament estigui en un lloc accessible per carretera, de manera que si un dels dos dies del ral·li fa mal temps es pot buscar una zona alternativa propera que permeti fer la prova amb garanties de seguretat.
- Que hi hagi sales per a fer les inscripcions, les reunions informatives i els actes que calguin, i on l'organització es pugui reunir tranquil·lament.

- Que l'organització i els controls també puguin descansar i alimentar-se com cal.
- Que al lloc trobat li siguem fidels diverses edicions, de manera que l'organització i els organismes locals ens coneguem i s'estableixi la confiança necessària per a un òptim desenvolupament del ral·li.
- Intentar engrescar acompanyants que vinguin de públic.

En els ral·lis que han vingut a continuació hem intentat materialitzar aquestes idees i millorar l'organització. Després del ral·li del Nerassol es va iniciar un període de tres edicions en què el ral·li es va fer a la vall de Boí, que a partir de l'edició 2005 s'ha consolidat a la vall de Núria. Una organització molt entregada i consolidada i uns controls molt fidels i quasi professionals ho van fer possible. Això es va veure reconegut pels participants, que es van consolidar al voltant de les cent persones. Així com en els itineraris ja hi havia una llarga experiència i creiem que el nivell era —i es manté— molt alt, s'ha millorat substancialment en tot el que fa referència a la logística, l'atenció i els serveis per als participants, temes que abans potser estaven una mica abandonats. Així mateix s'ha millorat notablement en el que fa referència a la difusió del ral·li i al patrocini.

Sota el Tumeneia nord, (XXXVè ral·li, 1993).

Cap al pic de la Mina, vall d'Acs (XXXIè ral·li, 1989).

Els equips traient-se pells (XLVIè ral-li de Boí, 2004).

El XLIIè i XLIIIè ral-li 2000-2001

Conangles-Sarraèra / pic de Nerassol

El ral-li XLIIè es va fer pels entorns de Conangles, fent base a l'hospital de Viella. Poc abans del ral-li, abundants nevades van comprometre el traçat dels itineraris. El primer dia, amb bon temps, tant l'itinerari curt, fins al coll de Conangles, com el llarg, fins al Tuc dels Estanyets, van permetre que els participants gaudissin d'una bona neu pols. Però el segon dia, un vent huracanat per sobre els 2.100 m obligà a escurçar els itineraris. D'altra banda, i a diferència del dia anterior, la neu era dolenta i crosada. Hi van participar 25 equips.

El ral-li XLIIIè es va fer en terres de l'Arieja, entre l'Hospitalet i Mérens amb el pic de Nerassol com a punt culminant. El primer dia feia un temps gris amb núvols alts que a mesura que el dia avançava van baixar de nivell i van tapar els cims. Això provocà una perduda general baixant del Nerassol.

En Pere Oller ho explica així:

Durant aquests anys hi ha hagut moltes anècdotes. Una de les més sonades va ser la perduda del Nerassol del ral-li del 2001 a la vall d'Acs. El dissabte es va despertar mig emboirat a cotes baixes. De tota manera l'itinerari estava ben marcat i l'organització el va poder retraçar abans de la sortida dels corredors. És més, als cims, el sol hi lluia i s'hi estava de meravella. Va començar la cursa i, de moment, tot bé. Segons l'itinerari s'ascendia primer al roc Melé, es baixava a l'estany de Ciscar, es pujava al coll d'Ascobes, es tornava a baixar a Ciscar i finalment es feia el Nerassol i el descens final. Després del segon descens, al control previ a la pujada al Nerassol ens arribà un equip molt enfadat, dient que no els semblava gens bé que després de fer el roc Melé els haguéssim fet pujar fins al coll

d'Ascobes ja que, segons ells, era una pujada sense sentit i que a més se'ls havia fet passar per uns llocs perillosos amb uns trams gelats que hi havia abans del roc Melé. Hi va haver una discussió amb algun membre de l'organització però finalment van prosseguir la pujada al Nerassol i el descens final. Doncs bé, com si es tractés d'un càstig diví, quan aquests i alguns altres equips iniciaven el descens, es comença a emboirar de tal manera que una distància entre banderoles excessivament llarga va provocar que es perdessin en el no-res. Aquest esdeveniment va fer passar un mal tràngol a l'organització, ja que algun d'aquests equips va anar a parar més avall de l'arribada i no se'n va saber res més fins que, una bona estona més tard, van arribar al poble de l'Hospitalet, que era on estàvem allotjats. Mentrestant, se'ls va estar buscant pel peu del Nerassol fins que, com que no se'ls trobava, ja s'anava a contactar amb la gendarmeria. Finalment no va caldre, tots havien arribat sans i estalvis. Els morros de l'equip enfadat es mantingueren durant uns quants dies més i, com que no en van tenir prou amb la bronca corresponent, van denunciar públicament l'organització amb una carta a un diari. Va ser un fet realment desagradable, però que a la vegada va servir d'experiència i d'aprenentatge per als organitzadors.

Del XLIVè al XLVIIè ral-li Del 2002 al 2005

Els ral-lis de la vall de Boí

El ral-li XLIVè, té lloc, per primera vegada, a la vall de Boí. El primer dia, l'itinerari llarg anava del barranc Gros, Corrunco, barranc de l'Estany, pica Cerví de Durro, estació d'esquí, collada de la Llovarçana, barranc Gros. L'itinerari curt anava directe del barranc Gros a la pica del Cerví. El segon dia, l'itinerari llarg era riu de Sant Martí, port de Rus, pic de Falià, Llaquet, port de Falià, port de Many-

net, Raspes Roies amb final a l'estació. El curt, riu de Sant Martí, Raspes Roies i estació d'esquí. Hi van participar 27 equips.

Ral-li XLVè (2003). L'itinerari del primer dia anava del pont de Sant Martí al pic del Pessó, castell de Rus i pont de Sant Martí, i el segon dia se sortia de l'estació de Boí, es pujava a la pica Cerví de Durro, pica Cerví, pic de Raspes Roies i final a l'estació de Boí. Sobre aquest ral-li, en Pere Oller ens explica:

Durant la preparació de l'itinerari vàiem que podia quedar molt interessant un recorregut circular al voltant del pic del Pessó. Ningú de l'organització no l'havia pujat mai ni coneixíem ningú que ho hagués fet. Havíem vist que hi havia una canal, la canal oest, molt directa i que semblava assequible per als corredors, però teníem dues incògnites: semblava que a la sortida hi havia un pas de roca i no teníem ni idea del descens per la cara sud-est, i ens hi vam ficar. La canal es feia molt bé, quasi amb esquís als peus fins al capdamunt, però ens vam trobar que realment hi havia un ressalt de roca a uns cinc metres de la sortida, una mica desplomada. Superar-lo no era difícil però potser es tractava d'un pas de IV Superior i després venia una rampa de mixt d'uns 5 m més. Pel que feia al descens vam descobrir unes fantàstiques pales dretes i vertiginoses que ens el garantien trepidant. Amb tan bones perspectives, havíem de fer aquella canal com fos. La qüestió era com protegir aquell pas, tot i no ser difícil, amb una corda fixa només de passamà. Podia ser complicat, ja que tirava enrere i si hi havia algun participant poc avesat a aquests equilibris podíem tenir problemes. Vam decidir que el que calia posar allí era una escala d'alumini, com a les expedicions a l'Himàlaia, perquè la gent pogués superar aquell pas. Així ho vam fer; amb l'escala a l'esquena es va pujar fins al capdamunt de la canal on es va instal·lar. El pas va quedar molt ben protegit i, evidentment, va ser motiu de comentaris i bromes entre corredors i organització.

El ral-li XLVIè (2004), també a la vall de Boí, va tenir un primer dia de bon temps amb el següent itinerari: pont de Sant Martí, bony de la Redona, Castellet Moró, pic Estanyet i pont de Sant Martí. El segon dia, a causa del mal temps, es va improvisar un itinerari alternatiu per les pistes. El ral-li XLVIIè (2005), la manca de neu obligà a anar, el primer dia, a l'hospital de Viella per pujar al Tuc de Conangles i baixar un altre cop a l'hospital. El segon dia, aprofitant la poca neu, es féu un itinerari per les pistes de Boí i es pujà al Raspes Roies. Hi van participar 33 equips.

Del XLVIIIè al XLIXè ral-li De 2006 a 2008

Els ral-lis de la vall de Núria

El ral-li XLVIIIè (2006) es va fer a la vall de Núria. En Pere Bonet ens explica aquests ral-lis i desitja que el d'aquest any sigui un èxit:

Per a l'edició del 2006 teníem tota la neu que volíem; les setmanes anteriors havia fet molt bon temps, estàvem emocionats i meravellats de com n'estava, d'involucrada,

la gent de la vall de Núria amb el nostre projecte. El primer dia vam poder fer quasi tot el recorregut marcat, llàstima que es va haver d'anul·lar la cresta del pic del Racó Gros, per culpa de la tramuntana que va començar a bufar quan la cursa ja estava en marxa. Es va modificar una petita part del recorregut i tot arreglat. Per al segon dia vam haver de modificar tot l'itinerari previst. Cada vegada el vent era més fort, tots els grups de control i traçadors sortien quan encara era de nit per intentar marcar un circuit factible en unes condicions meteorològiques cada vegada pitjors. Es donà la sortida als corredors i mentre es desenvolupava la cursa, ens vam veure obligats a tornar a canviar el recorregut sobre la marxa, ja que havíem de garantir la seguretat dels corredors i controls per damunt de tot. La cara de tothom a l'arribada era un poema però, una vegada més ens n'havíem sortit.

Des de fa molts anys sempre hem puntuat per a la Copa Catalana, hem estat Campionat de Catalunya, de manera que com a evolució, per a l'edició del ral-li XLIXè (2007), vam presentar la nostra candidatura per acollir el campionat d'Espanya per equips. Ens el van concedir, però això ens portava més d'un maldecap, a l'organització, ja que, com hem dit, el ral-li té una durada de dos dies i el Campionat, només un. El destí es va encarregar de solucionar-nos el problema, ja que per la manca de neu d'aquell any només vam poder córrer un sol dia, patint fins a l'últim moment, fent mil canvis al programa i als recorreguts establerts perquè la neu no donava més de si.

Al 2008 arribem a les noccs d'or del nostre ral-li d'esquí de muntanya, que coincideix amb els cent anys d'esquí a Catalunya. El CEC torna a ser l'organitzador del Campionat d'Espanya per equips que, aquest any, presenta un canvi important en el reglament. Per primera vegada a la història és una cursa de dos dies de durada.

Ral-li de Boí l'any 2003.

